

Herfst - Winter 2012

nr. 224

foto: Wim Hendriks

I V N

ENSCHEDÉ

VERENIGING voor NATUUR- EN MILIEU-EDUCATIE

GIDSENGIDS

AGENDA

Wanneer	Start	Activiteit	Waar / info
17 november		Uitwisselingsdag gidsen Duurzaamheid in excursie	Infocentrum in Den Nul (tussen Olst en Wijhe)
22 november	20.00 u	Infoavond cursus 'Natuurbeleving kinderen'	NIVONCentrum tel. 053-4780392
10 december	14.00 u	Bestuursvergadering	tel. 053-4773340
13 december		Duurzame energie in een mooi landschap	info@natuurenmilieuoverijssel.nl
27 december	14.00 u	Winterwandeling Smalen- broek/spik/Stroïnsbos	Ingang Smalenbroek, witte hek in Groenelaan t. - 4780392
12 januari	14.00 u	Nieuwjaarsbijeenkomst	p.pl. bestuursgebouw UT a/d Hengelosestraat
21 maart	19.30 u	Alg. Ledenvergadering	NIVONCentrum
25 mei	t.z.t.	Ledendag IVN Overijssel te Markelo	GG voorjaar 2013

Kijk eens op onze website, bijvoorbeeld voor de kleurenfoto's in de GG.

Graag **uw e-mailadres** of een wijziging daarvan doorgeven aan het secretariaat.

Van de voorzitter

Voor u ligt de laatste Gidsengids van 2012.

U vindt hierin dus ook de aankondiging voor de Nieuwjaarsbijeenkomst. Inmiddels is het een traditie geworden dat we elkaar bij een wandeling in de stadsrand van Enschede een gelukkig nieuwjaar wensen, waarna we gezamenlijk ergens een kop koffie met iets lekkers gebruiken. Enschede heeft zulke mooie stadsranden dat je dat jaren vol kunt houden en steeds weer ergens anders een mooie wandeling maken. Dit keer gaan we naar het terrein van de UT. Voor mensen die, zoals ik, aan de andere kant van de stad wonen zal dat vast leuke verrassingen op leveren.

Verder kunt u diverse verslagen lezen van onze bezigheden van de afgelopen maanden. Bij voorbeeld over de paddenstoelencensus, door een oud lid van onze afdeling!

Om u op de hoogte te houden van wat er allemaal speelt binnen het IVN vindt u ook wat berichten uit de afdeling en van het Landelijk Bureau.

Een heel belangrijk onderdeel van de gidsengids is natuurlijk ook de agenda. Deze keer met een winterwandeling op de dag na kerstmis. Daar hoop ik veel leden te ontmoeten!

Ik wens iedereen veel leesplezier! Jammer dat de schriftelijke Gidsengids zwart/wit afgedrukt moet worden. Wie hem eens in kleur wil zien kan hem vinden via onze site!

Hanneke

NIEUWJAARSBIJEENKOMST op 12 januari

De wandeling gaat over het **terrein van de Universiteit Twente** waar we de Roombeek volgen (was hier vroeger de Drienerbeek).

Start om **14.00 uur** op de parkeerplaats bij het hoofdgebouw (hoofdingang Hengelosestraat en dan de eerste parkeerplaats links).

Leden die niet zover meer kunnen lopen zijn vanaf 15.30 uur welkom bij Wattez aan de Roessingsbleekweg.

Werk-Doe-Dag Jeugd en Jongeren 29 september

Deze dag voor IVN-ers die met jeugd werken vond plaats in Bakkeveen, helemaal in Friesland. Dat zal wel een reden geweest zijn dat ik de enige uit onze afdeling was die zich ervoor had aangemeld. Met de bus, die NMO geregeld had om op diverse plaatsen onderweg mensen op te pikken was die reis wel lang, maar ook heel gemakkelijk.

We vertrokken al om half acht 's morgens bij station Enschede en dat was eigenlijk nog niet vroeg genoeg, want toen we aankwamen in Nieuw-Allardsoog was men al met het programma begonnen. De opening door onze nieuwe landelijke voorzitter (als ik het goed begrepen heb?) heb ik dus gemist.

We hadden ons tevoren opgegeven voor diverse workshops. 's Morgens mocht ik meedoen met het bouwen van hutten van takken onderleiding van Jan Heikens, een boswachter van Staatsbosbeheer. Ook werden er broodjes

gebakken boven een vuurtje en hebben we "bosschilderijen" gemaakt. Dat laatste was helmaal nieuw voor mij. Je maakt een lijst van afgevallen takken op de grond en daarin een schilderij van allerlei dingen die je vindt in het bos.

Sommigen waren heel mooi geworden, maar dat moet je dan wel achterlaten!

Van deze activiteiten kan ik me goed voorstellen dat we ze misschien op Hof Espelo of in het

speelbos in de rand van het Stroinkbos kunnen doen. De verhalen van Jan Heikens, die dit vaak gedaan heeft met grote groepen kinderen waren heel leerzaam, met het idee het zelf ook eens te doen in het achterhoofd.

Tussen de middag was er een informatie markt waar ik "schilderen met planten" en "collages van natuurlijke materialen" heb laten zien. Vijf mensen hebben me hun mail adres gegeven, zodat ik ze de werkwijze toe kon sturen. Dat geeft je toch het gevoel dat je het niet voor niets mee neemt! Van de meer dan honderd deelnemers had lang niet iedereen wat mee genomen. Ik heb er spulletjes van anderen bewonderd, maar niets gevonden dat voor ons direct toepasbaar was.

Na een uitstekende lunch was er 's middags weer een workshop. Ik was ingedeeld bij "Uit de kunst" door twee "groene moeders": Petra Spa en Laila Stoffers. We gingen eerst buiten mooie dingen verzamelen in het bos. Daarna kregen we binnen instructie over het viltten van een lapje wol. We zochten mooie kleuren uit en maakten een klein lapje, dat we daarna verwerkten in een knutselwerkje met de uit het bos gehaalde spulletjes. Die werkstukjes werden allemaal heel verschillend. Het bleek vaak heel lastig om de weerbarstige natuurlijke materialen met touwtjes zo aan elkaar te krijgen als je ze hebben wilde. Het gekleurde wollen lapje was een leuke aanvulling. Ik denk dat kinderen dat ook inspirerend vinden om er iets anders van te maken dan een gewoon herfststukje. De leidsters laten kinderen vaak zo'n werkje maken naar aanleiding van een verhaaltje.

Inmiddels staat deze activiteit op ons programma voor een groep kinderen van de Brede School op de Europaschool. Ik ben benieuwd hoe dat gaat!

Na een drankje en een hapje en een afscheidswoord van de organisatrice zochten we de bus weer op. Tijdens de terugreis werd nog gezellig een beetje nagepraat over de dag en over wat je zelf zoal doet in je IVN-afdeling. Het was kwart over zes toen de laatste passagiers: twee dames uit Haaksbergen en ik in Enschede bij het station afgezet werden. Een heel lange dag, maar door het comfortabele vervoer niet eens zo heel vermoeiend. Je krijgt altijd wel een paar nieuwe ideeën op zo'n dag. Voor persoonlijke contacten was het eigenlijk te massaal. De weinige mensen die ik eerder gezien had kwam ik maar heel vluchtig tegen tussen de programma onderdelen door.

Wel indrukwekkend, dat je in de vier noordelijke provincies zoveel IVN-ers op de been kunt brengen die wat met jeugd doen! Iemand zei dat ze nog nooit zoveel IVN-ers bij elkaar gezien had!

Hanneke

Paddenstoelencursus

Ik ben helemaal enthousiast over de paddenstoelen. En niet meer alleen de rood met witte stippen. Dit dankzij de leuke en zeer informatieve cursus die onlangs is verzorgd door het IVN en de NIVON. Op vrijdag 28 september was de avond bijeenkomst waarbij wij een theoretische uitleg kregen over de paddenstoelen. De cursusleider Laurens van Run hield voor de koffiepauze

een verhaal over de rol van de paddenstoel in de natuur, indeling en classificatie van paddenstoelen. Dit deed hij a.d.h.v. een goed verzorgde power point presentatie. Hij gaf ook goede tips over informatieve websites en op een papier deelde hij een lijst uit met aanbevolen literatuur. Moeilijke begrippen zoals ectomycorrhiza-paddenstoel, ascomyceten, basidiën werden goed uitgelegd. Na het pittige, maar wel goed te volgen, verhaal was ik zeker toe aan een kop koffie. Gezellig even een moment om met andere mensen te praten. Leuk om ook wat oude bekenden te spreken. Na de koffiepauze kregen wij prachtige foto's te zien gegroepeerd naar de indeling die Laurens ons voor de pauze had uitgelegd. Op het moment dat ik dacht genoeg paddenstoelen te hebben gezien beëindigde Laurens ook de cursus avond.

De volgende morgen vroegen mijn kinderen naar mijn cursus over paddo's. Of ik al in hogere sferen verkeerde. Dat kon ik inderdaad beamen. Is de excursie in een shop? In het bos? Maar zijn daar dan paddo's te zien?

Verheugend op de excursie was het erg leuk om mails te ontvangen met de theoretische informatie en mooie afbeeldingen van vondsten door Laurens maar ook van een aantal andere cursisten. Met de boekenlijst van Laurens heb ik wat boeken uit de bibliotheek weggehaald. Al wandelen met mijn hond liep ik de grond af te speuren naar paddenstoelen. Foto maken en dan thuis aan de slag. Maar dat viel tegen.

Zaterdag 13 oktober, het weer zat ons mee, verzamelden wij ons bij het NIVON-natuurvriendenhuis "den Broam". Goed half tien reden wij met een aantal auto's naar het startpunt van de wandeling. De bedoeling was een tocht te maken van ongeveer twee uur. Ik vermoed dat de afstand veel groter gepland was. Wat hebben wij gelopen? Iets meer dan 250 meter heen? Er was ook zo veel te zien. Fantastisch hoe Laurens maar ook Jisk Holleman elk paddenstoeltje een naam konden geven. En de manier waarop zij het deden. Het is niet alleen maar kijken maar ook betasten en met de neus zijn geur opsnuiven. Het proeven was een te grote uitdaging. Na prachtige exemplaren te hebben gezien gingen wij terug naar het NIVON-huis waar de koffie een lekkere kop, zeer toepasselijk bospaddenstoelensoep, stonden te wachten. Een aantal enthousiastelingen gingen nog aan de slag met het kistje meegenomen gevonden vondsten maar de meesten lieten zich de soep en koffie/thee goed smaken. Tevreden en met boel enthousiasme voor de paddenstoel ging ik huiswaarts.

De cursus was goed van opzet. De groepsgrootte , 20 personen, was oké. Achteraf toen ik thuis fanatiek aan de slag ging, viel mij het determineren toch wel zwaar. Gelukkig hielp Laurens mij nog via de mail. Mijn tip is om de volgende keer toch het determineren een paar keer te oefenen.

Groeten Helga Steffens-Nakken

Heemtuindag/Twentse Landdag 16 september

Genoten heb ik als medewerker cq vrijwilliger bij de IVN presentatie.

's Ochtends 8.15 u paraat, Hanneke was al druk doende.

En net als in juni prachtig weer!!!

Na enige tijd kwamen ook de kraamvrijwilligers. Wij bouwden ons deel van de kraam verder op voor het maken van collages en verven met planten; we plukten bossen bloemen uit de natuur en Hop (Frieda) om de bovenkant van de kraam te versieren. Onze grote vlag was er.

Om tien uur liepen er al aardig wat mensen langs, echt langs want men wilde alles eerst bekijken en nog niet echt een praatje maken. Zo rond het middaguur begon men los te komen en hadden we de eerste kinderen actief bezig met "Heemtuinkunst".

Onze opzet was ouders en kids mee te nemen naar de Heemtuin, maar door de drukte kon dat niet, je kwam er gewoon niet door!

Ton en ondergetekende gingen toen met onze bakjes plant-en bloemmateriaal halen om kunststukjes te kunnen maken en die kwamen er. Eerst schuchter, ook de ouders, maar de kinderen begonnen los te komen, prachtig om mee te maken! De bes van de Gelderse Roos, de Karmozijnbes waren ware verbommetjes en Ingrid haar witte bloes moest al in de week gezet, wat ook gebeurde!

Eikels waren moeizaam te vinden, de Springbalsemien daarentegen rijkelijk, de Kardinaalshoed (het vruchtje ervan) werd zelfs doorgesneden opgeplakt. De Mannetjesvaren was ook favoriet om op te plakken op een groot vel papier met dubbelzijdig plakband.

Ruud, lid Heemtuinwerkgroep, ontpopte zich als een ware ambassadeur voor het IVN. Hij had vele gesprekken met mensen die onze kraam bezochten.

Mieke en Frieda verkochten veel leuke en vaak leerzame IVN artikelen maar ook hebbedingetjes en boeken en folders.

Ineke en Ingrid maakten vele foto's van de kinderen met hun

Heemtuinkunstbezigheden. Het was 's middags heel druk en vermoeiend, we hadden zelfs nog een prominent CDA politicus met zijn gezin in onze kraam.

Hanneke zat ernaast en wist niet op dat moment wie het precies was. Ja zeiden we naderhand tegen elkaar dat was die en die.

Terugkijkend op deze dag, met plusminus 20.000 bezoekers, mogen we wel vaststellen dat e.e.a. hèl goed georganiseerd en gecoördineerd was door o.a. ONS; m.n. Benno en medewerkers zijn er heel druk mee geweest!

Een compliment voor allen is hier zeker op z'n plaats!

Wij allen gingen moe maar voldaan naar huis, waar de een z'n aardappels al klaar stonden en de ander of een pizza haalde of de aardappels nog moest schillen.....

Jeanette Eisma.

Paddenstoelenwandeling Lonnekerberg 27 oktober

De paddenstoelenwandeling had dit jaar startproblemen. Het bleek nl. moeilijk een datum te prikken vanwege een andere IVN-activiteit, maar het lukte uiteindelijk toch.

We hadden schitterend weer, maar wel met een gure oostenwind en min 2 graden. De opkomst was redelijk goed, ca. 16 personen. Jisk Holleman en ondergetekende namen ieder de helft. De ene groep liep tegen de klok in, en de andere liep met de klok mee.

Ondanks de sombere voorspellingen "weinig paddenstoelen dit jaar" vonden we een behoorlijk groot aantal, waaronder vrij bijzondere soorten: Witte kluifzwam, Koningsmantel, Spekzwoerdzwam, Teervlekkenzwam, Asgrauwe kaaszwam, Peenrode melkzwam, Geelbruine plaatjeshoutzwam, Viltige maggizwam. Voor de Russula-familie was het seizoen duidelijk afgelopen. We vonden slechts de resten.

Dit jaar waren er niet alleen veel Gele stekelzwammen, maar ze waren ook behoorlijk groot. Ook vrij veel Kastanjeboleten en, voor het eerst sinds jaren, weer Roodsteelfluweelboleten.

We vonden verscheidene Amanietsoorten (Vliegenzwam, Gele knolzwam, Grauwe amaniet en Parelamaniet), en dat is wel eens minder geweest.

Dat is, wat mij betreft, het meest fascinerende aan de paddenstoelenperiode.

Je weet nooit wat je in een bekend paddenstoelenbos zult aantreffen. Het

wemelde bijv. deze keer van de Rodekoolzwammen, ik heb er nog nooit zo veel bij elkaar gezien. Het kan best zijn dat je er volgend jaar 3 of 4 ziet. Het is niet te voorspellen.

Na een uur of twee was ons groepje weer bij het beginpunt. De andere groep heeft er duidelijk langer over gedaan, want we zagen ze niet meer.

Niemand had zin om in de koude wind te staan wachten, dus verdween men snel naar het (warme) huis.

Wat mij betreft een zeer geslaagde wandeling.

Sjouke van der Zee

Nacht van de Nacht 27 oktober op Hof Espelo

Voor het eerst deed ik mee en dat was best even spannend!

Uitleg, koffie of thee drinken met wat lekkers en toen aan de slag. E.e.a. was goed voorbereid. De groep mensen waar ik bij hoorde ging de route verkennen achter het Koetshuis, een prachtig gebied met o.a. een heidegebied, een heel afwisselend landschap. Er werd besproken waar een ieder zijn of haar post had in het donker, bijvoorbeeld met een opdracht op een stilstaande fiets met dynamo en trappen maar om licht te krijgen. In de speeltuin waren allemaal elektrische kaarsjes een prachtig gezicht. Via het heidepad (waar ondergetekende de standplaats had) moesten onderweg de zaklampen uit, de bijna volle maan hielp enorm. Het was koud er waren geen vleermuizen, wel hadden we veel lol en een prachtig zicht op het sterrebeeld de Grote Beer (steelpan). Wij hadden belletjes maar men wist niet waar ze vandaan rinkelden en de kinderen werd aangeraden vleermuisstil te zijn! Hanneke, Ton en Ingrid hadden het beter voor elkaar, zij hadden flessen met heet water gevuld om daar op te zitten bij het spinnewiel van Ingrid; het thema was ook 'Spinsels'.

Bij de start voor de route voor mn. gezinnen met kinderen hingen allemaal enge spinsels. Tegen de werkschuur waren gedichten opgehangen, o.a. van Willem Wilmink, alles was daar mooi aangekleed.

De kinderen kregen na afloop een suikerspin en chocolademelk aangeboden. Voor alle vrijwilligers was er een prima lunch vooraf met warme soep, broodjes, fruit etc en na afloop napraten met koffie of thee.

Ben je goed ter been als vrijwilliger dan kan ik het zeker aanraden om volgend jaar mee te doen, veel saamhorigheid en een boel plezier!!! Om voor elkaar te krijgen dat wij met z'n allen bewuster omgaan met al onze verlichting buitenshuis tegenwoordig. West Europa is èèn van de meest lichtvervuilde gebieden van de wereld!

Jeanette Eisma

Ken jij die kriebelbeestjes?

In het voorjaar 2013 organiseert de afdeling KNNV Enschede (een onderdeel van de Vereniging Vrienden van TwentseWelle) een **inleidende cursus**

Insectenkunde. In 6 avonden, in de TwentseWelle, worden de cursisten ingeleid in de insectenwereld en wordt een beetje dieper ingegaan op enkele belangrijke groepen daarbinnen.

De **startdatum is 28 februari**, de laatste avond staat voor 11 april in de planning, alle donderdagavonden. Met de cursisten worden nadere afspraken gemaakt om te bekijken of er een of meer excursies mogelijk zijn. Naast deze cursus zijn er de komende tijd enkele lezingen met onderwerpen die met insecten te maken hebben.

Voor deelname wordt een bijdragen van € 25,- gevraagd waarvoor een cursusmap met uitgebreide achtergrond informatie verstrekt. Aan het eind van de cursus kunt u een insect in de juiste orde thuisbrengen.

U kunt zich per e-mail aanmelden bij Wim Lengton (w.lengton.1@kpnmail.nl) waarbij de regel is dat wie het eerst komt ook het eerst maalt in verband met het maximaal aantal cursisten.

Wij kregen het Lezingen- en excursieprogramma van de VvTW en KNNV toegezonden, voor wie dat op prijs stelt zal ik het doorsturen (secr.)

Natuurontbijt op mooie plekken in Nederland

Op 12 september startte de Natuurontbijt-campagne van het IVN. Zes weken lang organiseerden afdelingen bij zonsopkomst wandelingen en natuuractiviteiten – inclusief ontbijt - op verschillende locaties in heel Nederland, waaronder ook Borculo en Deventer.

Vroeg in de ochtend, de zon komt langzaam op, vogels beginnen te zingen, het bos wordt wakker. Geen mooier moment om de natuur te beleven.

Daarom organiseerde IVN dit najaar ochtendwandelingen en natuuractiviteiten inclusief ontbijt midden in de natuur, voor jong en oud.

Op www.natuurontbijt.nl kon iedereen die lid wordt van het IVN, een plek uitzoeken en een ontbijttafel boeken op een locatie naar keuze.

De pilot van zes weken krijgt een vervolg in 2013. Nieuwsgierig? Bekijk het campagnefilmmpje of luister de

Het afdelingsbestuur wil wel proberen komend voorjaar ook in Enschede zo'n natuurontbijt aangeboden te krijgen. We hebben een paar mogelijke locaties besproken.

Wie van onze leden wil meewerken aan het organiseren van een ochtendwandeling?

Nieuwe leden:

Leonie van Beek, Schiermonnikooglaan 5-32, 7543 EV Enschede

Peter Geul, Spelbergweg 36, 7512 DZ Enschede

Ietje en Henk Bijvank, Niermansgang 151, 7514 DN Enschede

Snuffellid: Johan Hemmer, Lonneker Steumke 14, 7524 DN Enschede

Eind september berichtte het Landelijk Bureau het volgende.

KNNV en IVN hebben veel gemeen. Daarom hebben de landelijke besturen elkaar vorig jaar opgezocht. Dit resulteerde in een plan om de komende jaren vaker samen te werken. Dit plan is door de Landelijke Raad van IVN en de Beleidsraad van KNNV bekrachtigd.

Dit jaar werken we samen in het Jaar van de Bij. De volgende jaren liggen thema's waaraan de twee organisaties werken ook dicht bij elkaar. KNNV heeft gekozen voor een meerjarig thema: Natuur in je omgeving. Het eerste jaar met een accent op tuinen, daarna gaat het om verantwoordelijkheid nemen voor natuur in de stad en de verbindingzones naar buiten. IVN steekt naast de doorlopende campagne Kind & Natuur (met in 2013 extra aandacht voor water) veel energie in het project Groen Dichterbij, over natuur in de leefomgeving en sociale integratie.

Wij denken dat er ook voor de afdelingen volop kansen zijn om de samenwerking op te zoeken en zo elkaar te versterken. We nodigen jullie daar van harte toe uit. De besturen hebben hiervoor een Inspiratiedocument opgesteld dat jullie hopelijk op ideeën brengt en inspireert om in de toekomst (nog) meer samen op te trekken.

Heb je opmerkingen naar aanleiding van het inspiratiedocument of wil je ervaringen met samenwerking tussen KNNV en IVN met ons delen, dan horen wij dat graag.

P.S.: De inspiratie-notitie is verkrijgbaar bij het bestuur.

Verdieping winterexcursies

Een veldgids om ook *in de winter* bomen en struiken op naam te brengen? Winterexcursies meer variatie geven? En dat op een toegankelijke en visuele manier? De '**Winterflora Bomen en struiken**' is de gids die dat mogelijk maakt. Meer dan 450 heldere illustraties vergemakkelijken de identificatie enorm. 110 soorten bomen en struiken zijn zo eenvoudig en betrouwbaar te benoemen. Dit zijn alle algemene soorten die in de 'openbare ruimte' te vinden zijn. Ook staan er enkele minder algemene soorten in die echter zo opvallend zijn dat ze wel moesten worden opgenomen.

De schrijver en maker van de meeste van de illustraties wil graag zijn kennis delen met anderen. Als daar interesse voor is kan hij een workshop, lezing, excursie verzorgen; de winterflora is dan de leidraad.

Tot januari 2013 is het boek te koop voor € 12,50, daarna 14,50. Bij een grote bestelling kunnen we korting bedingen.

We gaan er in elk geval een paar voor de kraam bestellen (Mieke)

Onderstaand gedicht ontving ik van Jan Willem Visschers; er is geen bronvermelding bekend.

Miegèèmp'n

Honderddoezend miegèèmp'n
dee zatt'n op 'nen kloet'n
boam'n de grond in 'n dann'bos
want 't zunneneke scheen boet'n.

Vieftigdoezend miegèèmp'n
dee woll'n goan ètt'n slèpp'n,
de aandre vieftigdoezend
dee hànn 't op rost begrèpp'n.

Vieftigdoezend miegèèmp'n
dee zèèn': hoal op te klèpp'n,
de slèppers woll'n nig sloap'n
en de sloapers woll'n nig slèpp'n.

Honderddoezend miegèèmp'n
dee hebt één ding ve'gètt'n:
a'j mekaa dan anvleegt
kriej gin rost en ook gin ètt'n.

Honderddoezend miegèèmp'n
dee houw'n zik um de oor'n,
want miegèèmp'n zeent nét as leu:
't ve'staand koomp met de joar'n.

Duurzame energie in een mooi landschap; hoe sparen we de kool en de geit?

Windturbines, zonneparken en biogasinstallaties zijn belangrijk om ons van duurzame energie te voorzien. Maar wat zijn de effecten op ons Overijsselse Landschap? Het opwekken van duurzame energie gebeurt op steeds grotere schaal. Gelukkig maar, want dat is goed voor het milieu. Dat er hierbij soms lastige keuzes gemaakt moeten worden weet ook iedereen. Denk maar aan

het plaatsen van grote windturbines. Je hoort echter ook steeds vaker over plannen om lege industrieterrein of zelfs agrarische grond vol te zetten met zonnepanelen. Er zijn mogelijkheden voor grote biogasinstallaties in het buitengebied. Kleine windturbines gebouwd, met een ashoogte van 15 tot 25 meter [worden steeds populairder](#).

Het zijn ontwikkelingen die effect hebben op de ruimtelijke kwaliteit van onze leefomgeving, vooral in het landelijk gebied. De vraag is [accepteren](#) we deze effecten en hoe [kunnen](#) we hierop richting gemeenten invloed uitoefenen. Hierover gaan we graag met [jou](#) in gesprek.

Ben je geïnteresseerd, reserveer dan [donderdagavond 13 december](#) in je agenda. We organiseren deze avond op een plaats centraal in Overijssel. De locatie maken we zo spoedig mogelijk bekend via de Notendop en onze nieuwe Facebooksite.

Aanmelden kan al wel via info@natuurenmilieuoverijssel.nl

Cursus Natuurbeleving met kinderen

“Breng je passie voor natuur over op kinderen!”

Een nieuwe cursus ‘Natuurbeleving met kinderen’ waarover op donderdag 22 november een informatie avond is/was. Hierbij werkt IVN-Enschede samen met Landschap overijssel en ONS Natuureducatie van de gemeente Enschede. De cursusleidster zal zijn: Jeanette Boogmans (o.a. auteur van ‘Rupsen horen Poepen’).

Als we denken aan natuurbelevingen uit onze eigen jeugd, komen als vanzelf leuke herinneringen boven als met vriendjes in bomen klimmen, hutten bouwen, op avontuur in het Aamsveen... Al spelende leerde je ongemerkt de natuur kennen, en versterkte je je band met zowel de andere kinderen als de omgeving. Kinderen die vandaag de dag opgroeien, maken dat soort avonturen helaas veel minder vaak mee. Daarom organiseren we speciale activiteiten voor deze kinderen. Op hun eigen school, in het bos, op het landgoed, in het hoogveen, etc.

Bij het organiseren van deze activiteiten lopen we nogal eens tegen vragen aan. Hoe organiseer je een leuk kinderfeestje in het bos als het regent? Wat doe je in welk seizoen? En hoe bied je kinderen nu een ervaring die echt blijft? Maar ook: hoe ga je om met kinderen die zich moeilijk kunnen gedragen? Wat past bij welke leeftijd? Hoe plan je een goede activiteit met een ‘kop en een staart’?

Dit soort vragen willen we beantwoorden in deze cursus. De inhoud van de cursus ligt nog niet precies vast, maar er zijn al wel enkele richtlijnen:

- De cursus is bedoeld voor vrijwilligers van Landschap Overijssel, het IVN Enschede en de afdeling ONS NatuurEducatie van de gemeente Enschede, én voor mensen die de intentie hebben om vrijwilliger te worden bij deze organisaties.
- De cursus wordt zo veel mogelijk op locatie gegeven, onder andere vanuit de speelbossen van Landschap Overijssel op Hof Espelo en in het Stroink.
- We gaan tijdens de cursus vooral veel oefenen met activiteiten, veel praktijk dus.

- We richten ons op activiteiten die je buiten in de natuur kunt doen, dus niet binnen of op het schoolplein.
- Ook richten we ons op activiteiten die gericht zijn op natuurervaringen, waarbij educatie op het tweede plan staat.
- De cursus zelf bestaat uit 1 hele dag en 2 dagdelen in maart en april 2013, waar na nog een terugkomdag(-deel) volgt begin juni.
- Deelname aan de cursus is gratis.

Wie niet naar de informatieavond geweest is, maar na dit verhaal toch geïnteresseerd geraakt is, kan zich nog steeds aanmelden!

Hanneke van Dorp, hanneke_van_dorp@planet.nl
 Marjan Wagenaar (LO), Thea Otten (gemeente Enschede)

Vorige week vestigde de Natuur- en Milieuraad Enschede de aandacht op

De uitzending van KRO Reporter op 16 nov. over de gang van zaken in biovergisters. (Als je 'uitzending gemist' niet hebt kun je ook via Google zoeken in kro reporter biogasinstallaties en neem dan de eerste mogelijkheid) Zij hebben het op hun agenda gezet en onderstaande bijlage toegevoegd.

Mestvergistings ten onrechte in kwaad daglicht gesteld

In de KRO uitzending van Reporter van afgelopen vrijdag 16 november 2012, is een zeer negatief beeld van de biogasbranche gegeven. In de installaties zouden grote hoeveelheden ontoelaatbare producten worden verwerkt. Vergisters zouden een groot gevaar zijn voor het milieu en de volksgezondheid.

Het Bio-energiecluster Oost-Nederland (BEON) heeft grote moeite met de zeer eenzijdige berichtgeving van Reporter. Toevoegen van reststromen uit de akkerbouw aan mest is aan zeer strikte regels verbonden. Op naleving wordt nauwlettend gecontroleerd door diverse instanties. BEON acht het onwaarschijnlijk dat het veel gebeurd. Zoals Aike Maarsingh, voorzitter van de branchvereniging BBO zegt:

“ Veel eigenaren van vergisters zijn agrariërs. Die zijn zuinig op hun grond en vee. Het vergisten van mest is een nevenactiviteit; ze zullen ten koste van alles willen voorkomen dat de kwaliteit van de bodem en /of de gezondheid van het vee schade oploopt. De mest uit de vergister moet gegarandeerd betrouwbaar zijn; de agrarische installaties zullen hier ten allen tijde voor waken! ”

Voor reststromen die niet in een mestvergister mogen (bijvoorbeeld afval van restaurants), bestaan andere systemen om er nog bruikbare energie uit te halen. BEON partijen zijn hier direct bij betrokken. Deze vergistingsinstallaties staan bij afvalverwerkers, bedrijven of bij een afvalwaterzuivering. Het eindproduct wordt als afval zorgvuldig behandeld. Hier zijn strikte regels voor om te voorkomen dat het milieu of de volksgezondheid in gevaar komt. Reststoffen die in een industriële biogasinstallatie worden gedaan, kunnen daarna niet zonder meer als meststof dienen.

Biogas levert een wezenlijke bijdrage aan duurzame energie in Nederland. De sector heeft met hulp van de overheid initiatieven genomen om de energie te benutten die in biomassa aanwezig is.

Colofon

Vereniging voor Natuur- en Milieu-educatie, afdeling Enschede.

De **Gidsengids** verschijnt
4 keer per jaar.

Redactie-adres: tijdelijk copij
zenden naar het secretariaat

Redactiemedewerkers:
Vacant

Lidmaatschap IVN

De contributie bedraagt voor:
IVN-leden € 15,00 per jaar
huisgenootleden € 3,50 per jaar.
De minimale bijdrage voor
donateurs is € 12,00.
Opzeggen: schriftelijk vóór 15
december

Giro: 8 3 8 8 8 3
t.n.v. IVN Enschede

website:
www.ivn.nl/enschede

Bestuur

Voorzitter:

Hanneke van Dorp
Wooldrikshoekweg 104
7535 DD Enschede
e.: hanneke_van_dorp@planet.nl
t. : 053-4780392

Secretariaat en ledenadministratie:

Mieke Vlierhaar
Bergweg 27, 7524 CT Enschede
e.: m.vlierhaar@home.nl
☎ 053 433 69 90

Penningmeester:

Dirk Nijenboer
Van Riebeekstraat 95
7535 ZJ Enschede
e.: dendirk@home.nl
☎ 053 4311364

Leden:

Ineke Muijser
Broekheurnerring 619
7544 TN Enschede
e.: w.h.Muijser@kpnmail.nl
t. : 053- 4762518

Webbeheer: Jan WillemVisschers
e.: jwvisschers@gmail.com
t. 053-4765535

KOPIJ - vóór 15 februari 2013 - KOPIJ

sturen naar: m.vlierhaar@home.nl

ENSCHEDÉ

afzender: IVN Afdeling Enschede
p/a Bergweg 27
7524 CT Enschede